

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНОГО ПРОФІЛЮ

Комунікативна компетентність є невід'ємною складовою професійної підготовки, але вона набуває особливого значення, коли йдеться про підготовку іноземних студентів. Українська мова стає для студентів-іноземців головним інструментом здобуття спеціальних знань, орієнтації у специфіці обраного фаху та розв'язання професійних завдань. Водночас, у цієї категорії здобувачів вищої освіти формування фахових компетентностей ускладнено необхідністю адаптації до іншого мовного середовища з властивими йому стандартами повсякденного та професійного спілкування.

У вітчизняній лінгводидактиці поступово утверджується методичний напрям – навчання українській мові іноземних студентів інженерних спеціальностей, зокрема, зусиллями таким українських дослідників, як З. Гірич, Г. Межжеріна, А. Приходько, Л. Сидоренко та ін. Зростанням вимог до якості підготовки іноземних громадян та необхідністю вдосконалення методологічних підходів до професійної мовної підготовки студентів-іноземців у вищих технічних навчальних закладах зумовлена й актуальність нашого дослідження.

Визначального значення для формування професійної мовної компетентності іноземних студентів технічних спеціальностей має, як слушно зауважує А. Приходько, «сформованість комунікативної компетентності на пропедевтичному етапі», що дозволяє «інтенсифікувати процес формування професійно-комунікативної компетентності на основному етапі» [1, с. 201]. Дійсно, опанування фахових дисциплін, починаючи з 1 курсу, супроводжується значними комунікативними труднощами, які зазнають іноземні студенти, намагаючись зрозуміти та зафіксувати інформацію зі спеціальності. Не менш важливим є забезпечення зв'язку (спадковості) між формуванням мовної комунікативної компетентності студентів-іноземців на підготовчому етапі та на етапі професійної освіти. Так, програми навчання української мови за фахом мають спиратися на знання, навички та уміння, набуті іноземними здобувачами на підготовчому відділенні.

Формування професійної мовної компетентності іноземних здобувачів інженерної освіти повинно бути системним і послідовним процесом. Наприклад, вже на етапі довузівської підготовки студенти починають

опановувати термінологію базових дисциплін (фізики, математики, інформатики), знайомитися з особливостями наукового стилю мовлення. На першому курсі бакалаврату вони навчаються письмовій та усній професійній комунікації одночасно формуючи загальнонауковий та вузькоспеціальний термінологічний апарат, на другому вдосконалюють навички професійно-орієнтованого сприйняття текстів навчально-наукової та професійної сфер, навички наукового спілкування в рамках обраного фаху.

Головною передумовою формування професійної мовної комунікативної компетентності іноземних студентів інженерних спеціальностей є щільна та системна співпраця викладачів української мови та фахових дисциплін, координація навчальних планів та програм, інтеграція навчального матеріалу. Перед викладачем мови також постає завдання розвитку у студентів навичок професійного спілкування одночасно в двох основних напрямках інженерної діяльності: науково-технічному, виробничому і власне науковому. Методологічним принципом при викладанні української мови для такої категорії студентів має стати опора на когнітивні механізми, притаманні інженерному мисленню, зокрема через використання автентичних текстів інженерного фаху (разом із графічно вираженою в них інформацією), які мають характерні лінгвістичні, структурно-композиційні, жанрові характеристики. Робота з термінологічною лексикою також активізує когнітивні процеси майбутніх інженерів, адже в процесі засвоєння фахової термінології звертається увага на здатність термінів характеризувати явища, процеси, властивості, характерні для інженерної справи.

Професійна мовна компетентність є комплексним, інтегративним утворенням, що включає вміння аналізувати матеріал, ситуацію спілкування, обирати відповідні засоби взаємодії. Формування системних професійних знань, а також сформованих професійних вмінь і навичок є результатом інтеграції всіх ключових професійних мовних компетентностей (лінгвістичної, дискурсивної, соціокультурної, прагматичної, стратегічної та ін.), серед яких лінгвістична не завжди є визначальною. Все більшого значення набувають й інші компетентності, що сприяють розвитку здатності студентів-іноземців до творчої самостійної діяльності, їхньої професійної мотивації, а загалом – розвитку особистості майбутніх фахівців.

Результатом інтеграції мовних професійних компетентностей з іншими компонентами інженерної освіти мають стати опанування іноземними студентами: мовними та немовними засобами професійної комунікації; професійною термінологією, професійним лексиконом, вміннями та засобами мовної презентації результатів професійної та науково-професійної діяльності, вміннями та навичками пошуку, створення та інтерпретації

професійної інформації, зокрема графічної, організації різних форматів комунікаційної взаємодії з метою вирішення професійних завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Приходько А. М. Особливості формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів у вищих технічних навчальних закладах. Педагогіка и психология. 2015. Вип 51. С.201-210. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2015_51_23.